

Projecte de cooperació pel desenvolupament

Elena Martínez

Un cúmul de contradiccions m'ha envaït durant tota la meua estada a Guatemala:

Guatemala és un país multiètnic format per 21 grups sociolingüís-

tics de la branca maia; per ladinos (mestissos) posseïdors de fisonomia pròpia segons els seus llocs de procedència i per població de raça negra, amb una marcada cultura afrocaribenya (garí-

funa i criolls). 23 idiomes indígenes: 21 d'origen maia, 1 garífuna i 1 inca. Dividida en 22 departaments i 330 municipis. El territori té una gamma completa de riqueses naturals: jungles tropi-

Benvinguda a l'escola unitària de Sta. Marta (Salamà).

cals, boscos de coníferes, cons volcànics en abundància, muntanyes empinades, planures saturades de vida, sol, color i aroma.

Però també duen sobre l'esquena 36 anys de guerra que no són fàcils d'oblidar. I que reflecteixen un percentatge altíssim de pobresa absoluta en la qual es troben molts de guatemalencs. El govern, però no pareix tampoc molt disposat a posar-hi remei. Però això millor vos ho explico amb les paraules d'un escriptor guatemalenc:

"L'objectiu del sistema polític guatemaltec és sostenir el sistema de privilegis de la minoria dominant, que usufructua els recursos nacionals estratègics i exclou la majoria de la satisfacció de les seves necessitats bàsiques.

Aquesta situació econòmica i política prolongada per segles és al mateix temps un generador permanent de violència i rebel·lia, i condueix a una situació d'inestabilitat, davant la qual els governs han recorregut a l'ús creixent de la força per mantenir l'ordre".

Des de fa 30 anys, l'exèrcit i els governs han tractat de "pacificar" el país per la via militar i repressiva.

L'estratègia contrainsurgent mai es preocupà per promoure un desenvolupament econòmic equitatiu ni per generar condicions socials que arrabassarien les arrels del conflicte armat.

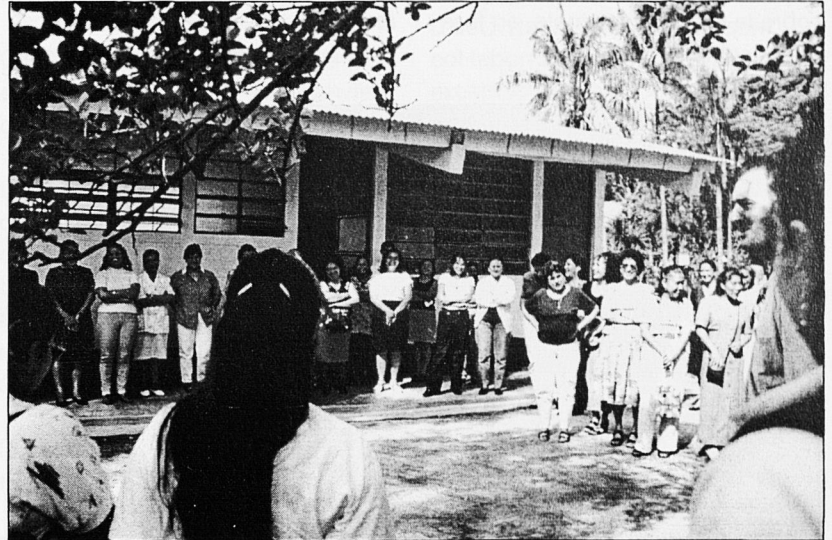
A principis dels 80, els militars posaren en marxa un "procés democratitzador": els civils s'encarregarien del govern, mentre l'exèrcit conservaria el poder.

La democràcia no ha passat de ser un exercici formal, i no ha avançat al camp dels drets civils i econòmics, tals com el treball, la salut, la cultura, l'alimentació i l'habitatge.

Amb els governs civils canvia la forma de govern, però no s'altera-

ren les bases del sistema polític. El poder militar, lligat als sectors oligàrquics més obscurantistes i poderosos, romangué intacte. Els responsables del genocidi continuaren prenent les principals decisions, mentre les forces polí-

Colors i tradicions junt amb consumisme i globalització. Cases de fusta de tots els colors contrasten amb botigues pintades pels comerciants de Pepsi i Coca-cola. Anuncis de medi ambient amb campanyes d'empadronament i

Rebuda dels participants als tallers (Salamà).

tiques civils es debilitaren i la seva credibilitat minvà entre la ciutadania.

Govern i societat continuen avui subjectes al poder de l'exèrcit i hipotecats per ell.

L'esquema del poder militaritzat ha fracassat i pareix haver-se esgotat. En aquest esgotament tenen el seu origen la permanent inestabilitat del sistema sociopo-

lluita per malalties que ja creïem desaparegudes (tifus, malària,...).

Aigües contaminades per grans indústries i poblacions que es banyen i es renten la roba en aquests rius.

Persones atentes, que et cedeixen el pas i et saluden amb educació de repressió militaritzada. Milers de sectes diverses que se n'aprofiten de la desgràcia dels nadius.

La democràcia no ha passat de ser un exercici formal, i no ha avançat al camp dels drets civils i econòmics

lític i la creixent inquietud social." Extret del llibre "Un estado excluyente y violento".

A la terra de Guatemala s'hi barreja gent molt lluitadora que s'ha jugat la vida pel seu país, per la seva terra, i gent completament passiva pel que està passant al país.

Et trobes amb riquesa per uns pocs, i pobresa per a milers.

Policia molt repressiva, corrupta que fa els ulls grossos a la carretera, quan es condueix de manera suïcida.

Polítics corruptes i hipòcrites mesclats amb gent que té molt ben guanyada la fama de poble cordial i de molt bon cor.

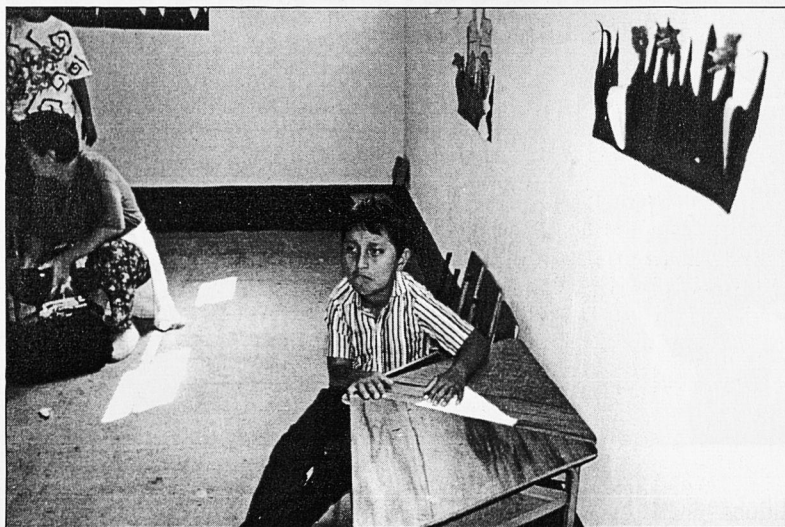
Un poble esclau dels Estats Units, però que exacerba i admira aquella societat.

Sous baixos amb preus poc competitius.

Utilitzen la cultura indígena com a reclam turístic, i per altra banda marginen els indígenes.

I després d'unes pinzellades sobre la vida a Guatemala, en faré altres sobre l'educació.

Visita a una escola d'educació especial (Salamà).

Tant sols el 56% de la població en edat escolar és atesa i a primària tan sols un 20%, això es deu a diverses causes, com és la manca de conscienciació dels pares i la necessitat d'anar a treballar.

Les famílies són molt nombroses. Dins l'àmbit escolar trobam les "escuelas" -escoles oficials- i els "colegios" -centres d'educació privats-.

En aquests darrers, moltes vegades no es té en compte la capacitat de l'alumne, sinó el seu poder adquisitiu.

Segons dades oficials, el 36% de la població és analfabeta. Les dades de la UNESCO són d'un 60%. En el país es duen a terme molts de projectes d'educació, moltes vegades lligat a la institució que dona la subvenció. No hi ha un sistema d'ensenyament unificat.

El període lectiu és del 2 de gener al 30 d'octubre.

Es respira una apatia per part dels professors pels seus baixos salaris i el seu reconeixement per part de la comunitat, això dona lloc a la passivitat de la societat.

El sou base d'un professor és de 1.100 quetzals (25.000 pts) quan la cistella bàsica recomanada es calcula en 1.800 quetzals (45.000 pts).

culta la participació i la presa d'iniciatives per part de les alumnes.

La majoria d'escoles duen a terme un sistema militaritzat.

Hi ha una manca de formació a les universitats, cosa que es reflecteix en el tipus d'ensenyament que es fa a les escoles.

Es posen moltes traves en detectar-se un problema amb el professorat, impossibilitat de denúncia.

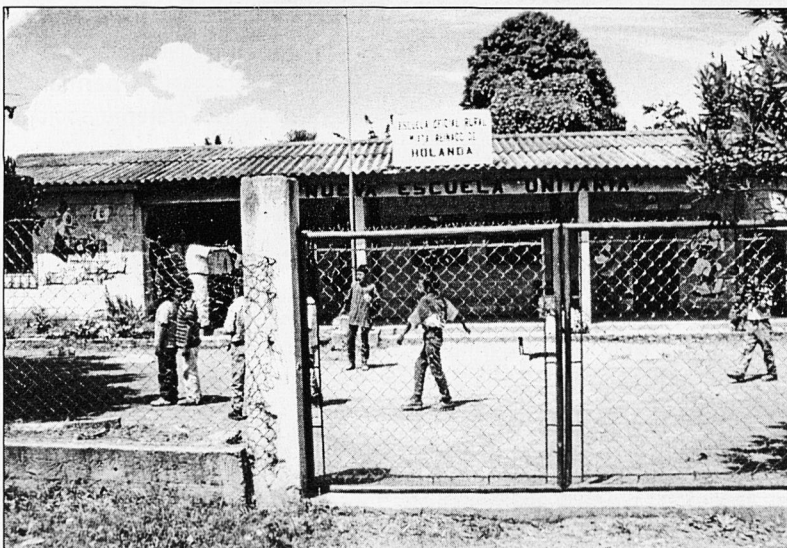
Donen molta importància a la calligrafia.

Característiques del Instituto Licenciado Julio Méndez Montenegro (Mazatenango)

Aquest és un dels 24 instituts d'experimentació que es troben al país (un per departament). Tenen una metodologia diferent, un reglament propi, On es duen a terme formes innovadores de fer classe i d'avaluar.

Es començaren amb el projecte PEMEM (1971), Programa experimental de "mejoramiento de la

Els professors i professores han de tractar alumnes que han sofert maltractaments físics d'alguns dels seus familiars més directes.

Pati de l'escola unitària de Sta. Marta (Salamà).

Dins els grups familiars cada dia es donen un gran nombre d'agressions domèstiques.

Es troben a una societat conservadora i masclista, cosa que difi-

enseñanza media". L'objectiu principal és l'especialització de l'àrea en què treballarà l'alumnat en el futur, és a dir, formar una mà d'obra semiqualficada, però pensant, que conegui els seus drets laborals.

Els antecedents a aquest programa tenen lloc el 1.961, quan es celebra el "Seminario de la educación latinoamericana" (PROMELA), on es conclou que és important dur a terme una educació crítica i participativa.

Però no podem oblidar que va ser inaugurat ara fa 25 anys, i, per tant, el sistema avui en dia es troba obsolet, tot i que en aquest institut una part del professorat es posa al dia contínuament.

No tenen llibre de text, treballen amb fotocòpies que els subministra el professor. A la biblioteca hi ha molta manca de material bibliogràfic, compten amb molts pocs llibres.

El professor utilitza llibres antics com a eina de suport.

Hi ha molt bona relació professor-alumne. L' alumnat és molt educat i puntual, amb una gran disciplina, que podríem dir gairebé militar. Elaboren els seus propis recursos són molt creatius.

Les assignatures de ciències es duen a terme sempre en laboratoris de pràctiques, però la major part de les classes són de tipus magistral, de manera que els i les alumnes han de seure a taulets. Dins les aules hi ha poca llum i molt de renou de l' exterior.

Cada professor té la seva classe, i els alumnes són els que canvien d' aula.

Es segueix practicant el mètode de copiat en classe de física, es copien les fórmules deu vegades tot i que aquest mètode es criticat pels mateixos professors. El mètode de copiat està molt estès a l' ensenyança primària.

Es realitzen pocs exercicis pràctics, tipus problemes.

Tot i que en la teoria es parli de coeducació, no s'anima ni es motiva les alumnes perquè participin en les activitats en grup; es separen tasques d'al·lots i tasques d'al·lotes. Els grups d'alumnes quasi mai són mixtes.

Es realitzen activitats competitives.

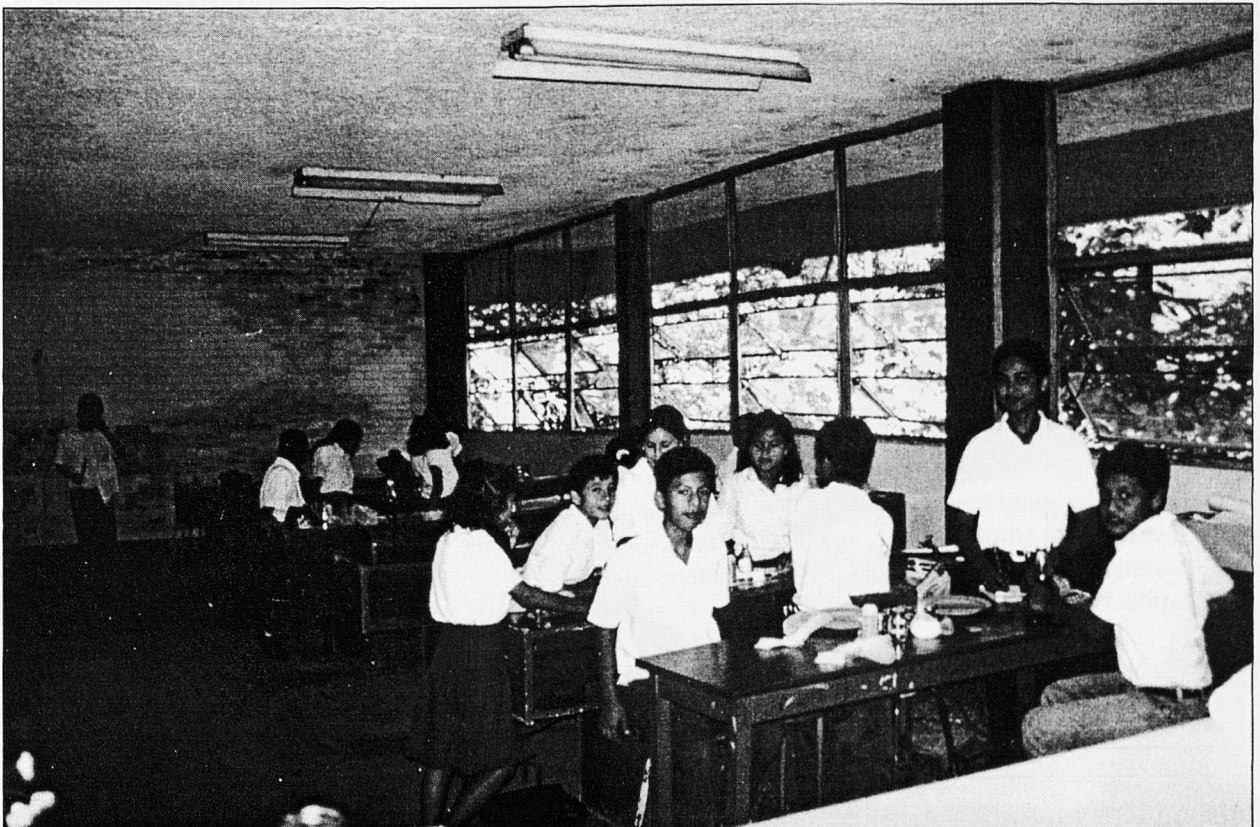
Es realitza poca educació per a la salut i el medi.

Durant la setmana cultural la major part de les activitats que es feren foren activitats passives, és a dir, que hi va haver una manca d'activitats que requerissin la col·laboració activa de l'alumnat, excepció de les esportives.

El centre és auster i trist, no ambienten el centre amb treballs realitzats pel propi alumnat.

Les sessions són de 35 minuts.

Els alumnes duen uniforme, com a gran part dels centres tant públics com privats. □

Instituto Méndez (mazatenango). 1r curs de secundària.